

Način života

Euroazijski ris (lat. Lynx lynx) je zvijer iz porodice mačaka. Osebnog je izgleda, s točkastim krznom, kratkim repom i prepoznatljivim čupercima na ušima. Upravo uzorak krzna, odnosno raspored crnih točkica predstavlja „osobnu iskaznicu“ svakog risa, jedinstvenu za svaku jedinku. Ta činjenica omogućava istraživačima, razlikovati pojedine jedinke snimljene putem fotozamki, kao metode koja se uspješno koristi u praćenju (monitoringu) risje populacije.

Još jedna važna prilagodba odlikuje risa, a to su velike šape, u odnosu na njegovo tijelo, razmjerno veće nego kod ostalih zvijeri. One mu služe za olakšano kretanje u duboku snijegu, kao krplice, pa je i zimi ova snalažljiva mačka u „svom elementu“.

Ris živi samotno i skrovito i izbjegava čak i pripadnike vlastite vrste, osim za vrijeme parenja. Kao prava mačka, šumom se kreće gotovo nečujno i lovi pretežito iz zasjede. Danju se odmara skriven od pogleda, a u lov kreće u sumrak.

Risji plijen u Gorskom kotaru su uglavnom manji sisavci i srneća divljač. Ris je vrlo teritorijalan i svoj teritorij pažljivo obilazi i „ljubomorno“ čuva od ostalih risova, obilježavajući ga urinom i izmetom, a teritorijalni mužjak može se kretati područjem površine i do 400 km². Obzirom da često ne može odjednom pojesti cijeli svoj ulov, ris ostatke plijena skriva, zatrpavajući ga listincem ili zimi snijegom, kako bi bio teže uočljiv oportunistima poput medvjeda koji neće propustiti priliku pogostit se risjom lovinom.

Pogled u prošlost

Risa je, kao najskrovitijeg od svih zvijeri oduvijek je bilo teško susresti u šumi, pa je sama njegova pojava izazivala strah kod ljudi. Nazivali su ga „strašnom zvijeri svjetlećih očiju“ i u Hrvatskoj je, on jedini od svih velikih zvijeri, doživio potpuno istrjebljenje. Prema dostupnim podacima posljednji primjerak risa u Gorskom kotaru ubijen je 1903. godine. No ipak, danas je ris stalni „stanovnik“ goranskih šuma i to zahvaljujući lovcima, koji su 1973. godine uspješno reintroducirali tri para risova iz slovačkih Karpata u kočevske šume na području Slovenije.

Nakon reintrodukcije u slovenske šume, ris se ubrzo proširio ponovno i u Gorski kotar i južnije prema Lici i Velebitu. Smatra se da je današnja populacija risa u Sloveniji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini nastala upravo od tih šest uvezenih jedinki. Upravo je

ta činjenica, odnosno niska genska raznolikost, vodeći uzrok današnje ugroženosti ove vrste u Dinaridima. Kako bi „ojačali“ dinarsku populaciju i dugoročno osigurali opstanak risa u našim šumama, znanstvenici su u sklopu europskog projekta „LIFE Lynx“, koji se provodio od 2017.-2024.g, na područje Hrvatske i Slovenije ispustili 18 risova iz zdravih populacija u Karpatskim planinama. Ovaj projekt za sada pokazuje odlične rezultate te je genetskom analizom dokazano u više navrata parenje, i dolazak na svijet risje mladunčadi dajući nam nadu za svijetlu budućnost risa u Hrvatskoj.

Brojnost risova u Hrvatskoj danas procjenjuje se 100 jedinki. U Hrvatskoj ris ima status strogo zaštićene vrste, zabranjeno ga je loviti, a Plan upravljanja risom, nacionalni je dokument koji propisuje aktivne mjere zaštite i smjernice za očuvanje i upravljanje ovom rijetkom vrstom u našoj zemlji.